

186. Plass. Hvorfor skal ikke de beste universitetene i verdens rikeste land ha som målsetting å ligge helt i toppen når verdens beste universiteter kåres?

VM i universiteter

Kronikk

JARL GISKE
JAN PETTER HANSEN
professorer,
Universitetet i Bergen

Mistet all tillit. Universitetet i Oslo (UiO) daler på den internasjonale universitetsranking Times Higher Education og ligger nå på 186. plass på listen over verdens beste universiteter. I det Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) skulle markere sine 100 år kom det også frem at Norges teknologiske hovedstad ikke har et universitet som plasserer seg blant de 200 beste i verden.

NTNUs ledelse forklarer dette med at slike rangeringer ikke faller heldig ut for institusjoner med NTNUs profil, uten å nevne at nummer to og tre på listen er California Institute of Technology og Massachusetts Institute of Technology. Ledelsen ved UiO har for sin del mistet all tillit til denne rankingen. Selv jobber vi på «Norges beste universitet» hvor rektor er strålende fornøyd og «legger stor vekt» på fremgangen.

Godt nok? Selv om vi også gleder oss over fremgang for Universitetet i Bergen (UiB) finner vi det viktig å sette resultatene i perspektiv. Universitetene fra 100. til 200. plass oppnår omtrent halvparten så mange poeng som vinneren, Harvard. Dersom beste nordmann oppnår en 130. plass på femmila, og bruker dobbelt så lang tid som vinneren, så omtales det ikke som et resultat i verdensklasse.

Men slik står det altså til i norsk akademia at laglederne legger stor vekt på en forskjell på noen få prosent sentrert omkring et resultat omtrent halvparten så godt som ernerne. Ingen av dem synes særlig interessert i å analysere hva som ligger til grunn for plasseringen eller å bruke rangeringen til å stille selvkritiske spørsmål. Heller ingen politikere eller journalister har spurt om dette er godt nok for Norge. Vi påtar oss derfor en runde med det.

Skaper tvil. Times Higher Education vektlegger hovedsakelig læringskvalitet, forskningsvolum og forskningskvalitet, og bruker både innrapporterte institusjonsdata og omdømmevurdering. I «forskningsskvalitet» teller derfor antall siteringer av publikasjonene og hvordan en ekspertgruppe vurderer kvaliteten av forskningen.

At svært mange rangeringer også ser seg nødt til å endre metodologi med jevne mellomrom er et velkjent fenomen. Times Higher Education er ikke noe unntak, og endret metodologi i år. Det typiske som da skjer er at topp og bunn av listen forblir relativt uendret, mens de i mellomstjiktet skifter plass. Det skal ikke mye fantasi til for å forstå at dette gir rom for både stor usikkerhet om resultatene i seg selv, og om hva Times Higher Education egentlig måler.

Den magiske listen. Et eksempel: Om lag ti prosent av UiB sine siteringer siste fem år er av forskning tilknyttet CERN i

Nr. 1: Harvard University, Boston, USA.

FOTO: JOHNNY GIMMESTAD

Genève. UiB og UiO får uttelling fra denne forrykende kunnskapsproduksjonen gjennom en håndfull ansatte som deltar i store samarbeidseksperimenter med opptil flere tusen forskere. Men publikasjonene kommer av flere tiårs planlegging og har lite med hva et universitet har foretatt seg de siste par årene.

Dersom rektor Torbjørn Digernes nå ansetter et par godt etablerte høyenergifysikere innenfor de rette CERN eksperimentene i 20 prosent bistilling ved NTNU, så kan han se frem til betydelig større poengsanking på Times Higher Education de neste fem årene, og kanskje komme inn på den magiske topp 200-listen igjen.

Noe å lære? Dette betyr ikke at rankingen er uten verdi, men usikkerhetene bak resultatet og resultatet i seg selv er noe akademiske ledere burde forholdt seg til på en akademisk måte: Hva kan være viktig lærdom å trekke ut av rankingen? Å gjøre det godt på slike rangeringer gjør universitetene mer attraktive for de beste forskerne, lærerne og studentene, og dermed stiger kvaliteten som følge av omdømme.

Derfor er det gledelig at UiB klatrer og sørgelig at UiO og NTNU faller. Men hva er egentlig godt nok? California har ti blant verdens 100 beste, kanskje vårt felles mål burde være tre stabile plasseringer blant de 60 beste?

Middels gode. UiO drømmer om å få bli Norges eliteuniversitet. NTNU lever høyt på et rykte i befolkningen at de er så gode at det er der de beste bør studere. Ut fra Times Higher Education bør vi heller konkludere at Norge har tre middels gode universiteter. Bortsett fra noe variasjon i størrelse, så har de sammenlignbare resultater å vise til og felles problemer som økende og tungrodd byråkrati, manglende ressurser, og for liten tillit i samfunnet.

Norske politikere har trolig velgerne i ryggen når de investerer i norsk toppidrett. Investering i utdanning og forskning gir

Nr. 186: Universitetet i Oslo.

FOTO: KNUF FJELDSTAD/SCANPIX

ikke samme velgjerde. Til gjengjeld gir det stor fremtidig avkastning. Norge har ingen planer om å slutte å være blant de rikeste landene i verden fremover, men vi gjør ikke de grepene som trengs. Vår fremtidige velstand hviler på at vi forblir et samfunn som er bedre utdannet og mer effektivt i arbeidslivet enn stort sett hele resten av verden. Hverken velgerne eller politikerne tar inn over seg at våre institusjoner for utdanning (fra grunnskole og oppover) og forskning må levere kandidater, holdninger og ideer som holder helt i verdenstoppen. Tre middels gode universiteter er ikke godt nok.

Mangler ambisjoner. Er det noen grunn til at de beste universitetene i verdens rikeste, best utdannede og mest likestilte land ikke skal ha målsetting om å ligge helt i toppen? Hvorfor mangler rektorene – og nasjonen – denne ambisjonen? Nylig har UiBs rektor karakterisert forslaget til statsbudsjett som «ambisjonsløst».

Samtidig klager fremstående professorer ved UiO og UiB på at bevilgende myndigheter er altfor lite villige til å donere store pengesummer til universitetene uten å spørre hva de skal brukes til. Kan vi med troverdighet samtidig klage på at staten har for små ambisjoner og at den har forventninger til hvordan pengene skal brukes? Hvorfor klarer ikke rektorene å få frem et budskap om at Norge ikke har gode nok universiteter, at dette er et stort nasjonalt problem, og at vi i alle fall trenger tre?

Felles forståelse. Vårt ønske er at lederne av de tre viktigste norske universitetene kan arbeide seg frem til en felles forståelse for hvorfor nasjonen skal investere i oss. Vi etterlyser universitetsledere som er samsnakket om hvorvidt og hvordan samfunnet skal ha ambisjoner for universitetene utover å gi oss mer penger. De må også formidle hva samfunnet kan – og ikke kan – forvente av et godt universitet.

Hvis dette også leder til samhandling om forvaltningen av de milliardene UiB, UiO og NTNU mottar fra statskassen, så er det kanskje håp om tre norske universiteter blant verdens beste i fremtidige rangeringer.

Lag regler som arbeidsmoralen

Kristin Clemet skriver i Aftenposten nylig om syke og uføre. Jeg deler flere av hennes synspunkter: De syke er syke. Regelverket skyver ut, eller hindrer innpass i arbeidsmarkedet. Fraværets årsaker kan ikke ensidig knyttes til helse eller et brutalt arbeidsliv. Det underlige er at når Clemet poengterer dette, så er det folks arbeidsmoral hun vil diskutere. Jeg har i 25 år jobbet med folk som sliter med å få innpass på arbeidsmarkedet. Min opplevelse er at de fleste ønsker å komme ut i arbeid. Skal vi ta deres ønsker alvorlig? Da bør vi lage regler som gjør det trygt og lett for dem å arbeide. For eksempel kan vi: Gi garanti om individuell avklaring til sykmeldte etter 12 uker. Gi arbeidsfokuset tiltaks garanti for sykmeldte etter 26 uker, for utskrevne fra spesialhelsetjenesten og for langtidsledige. Fjerne ordningen som gjør mottagere av dagpenger og arbeidsavklaringspenger taper på å jobbe mer en 50 prosent. Innføre meldekort for uførepensjonister som vil jobbe, og erstatte dagens fribeløp med fritimer du kan jobbe uten trekk i pensjonen. Arbeidstimer ut over fritimene gir trekk i pensjonen time for time. Dette er endringer som garantert vil fremme arbeidsmoralen!

ALF SANDVE
prosjektleder,
Tyrilistiftelsen

Bekymringsfull bemanning

Justisminister Knut Storberget (Ap) skriver i Aftenposten at bemanningen i fengslene er bedre. Det er mulig at det fra statsrådets perspektiv er gjort tilstrekkelig for å bemanne norske fengsler, men slik ser det ikke ut fra mitt perspektiv som sentralt hovedverneombud i kriminalomsorgen. Virkeligheten er at kravene som stilles om innhold, økningen av soningskapasitet og et løpende krav om overbelegg, har medført at det faktisk er færre fengselsbetjenter pr. innsatt/domfelt enn noen gang i moderne kriminalomsorg. Og tiltakene Storberget nevner vil i beste fall ha effekt om noen år, så dagens situasjon er fortsatt svært bekymringsfull. Ved faktisk å gjennomføre tiltak for å oppnå en reell balanse mellom ressurser og oppgaver for å møte de utfordringene kriminalomsorgen står overfor nå, ville Storberget både tatt ansvar for de ansattes situasjon, sett til soningsvilkår og ivarettatt samfunnsikkerhet. Kravet til belegg bør reduseres og behovet for å opprettholde alle aktiviteter som i dag må vurderes.

METTE SALICATH
hovedverneombud

«Tre middels gode universiteter er ikke godt nok»

Debatt kultur

Hvorfor skal ikke de beste universitetene i verdens rikeste land ha som mål å ligge i toppen når verdens beste universiteter kåres, spør Jarl Giske og Petter Hansen, professorer ved Universitetet i Bergen. Delta i debatten på ap.no/meningar.

Si ;D

Debatt Si ;D

Hvis vi ser på hvor mye ungdom påvirkes av tynne modeller, kan vi bare tenke oss hvordan det blir med reklame for øl, vin og sprit. Norge må kjempe for norske interesser! skriver Thea (20).

Kultur side 20